

Zaak C-869/19

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

28 november 2019

Verwijzende rechter:

Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

27 november 2019

Verzoekster tot cassatie:

L

Verweerster in cassatie:

Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, S.A.U.

[OMISSIS] [identificatiegegevens van het geding en van de verwijzende rechter]

TRIBUNAL SUPREMO (hoogste rechterlijke instantie, Spanje)

Sala de lo Civil (kamer voor civiele zaken)

[OMISSIS] [identificatiegegevens van het geding en van de verwijzende rechter]

Madrid, 27 november 2019

[OMISSIS] [identificatiegegevens van de rapporteur]

FEITEN

ENIGE FEIT.- *Hoofdgeding waarin de prejudiciële vraag is gerezen [Or. 2]*

1.- L heeft cassatieberoep ingesteld tegen arrest 19/2017 van de Sección Primera de la Audiencia Provincial de Valladolid (rechter in tweede aanleg, eerste kamer, Valladolid, Spanje) [OMISSIS].

2.- [OMISSIS] Onderzocht werd of een verzoek om een prejudiciële beslissing bij het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) moest worden ingediend, en daarom werd besloten om partijen daarover te horen.

3.- Volgens verzoekster tot cassatie moest een verzoek om een prejudiciële beslissing worden ingediend, terwijl verweerster in cassatie zich daartegen heeft verzet op grond dat „het recht van de Unie een nationale rechter niet kan gebieden nationale procesregels buiten toepassing te laten”, zoals de procesregels die bepalen dat vonnissen moeten samenhangen met de vorderingen van de partijen.

4.- Partijen in het hoofdgeding zijn L, verzoekster tot cassatie [OMISSIS], en Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, S.A.U., verweerster in cassatie [OMISSIS].

RECHTSGRONDEN

TEN EERSTE.- *Samenvatting van de feiten*

1.- Op 22 maart 2006 heeft de financiële instelling Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, S.A.U. (hierna: „Banco Ceiss” of „bank”) L (hierna: „verzoekster” of „consument”) een lening van 120 000 EUR met hypothecaire zekerheid toegekend voor de aankoop van haar gezinswoning. De lening had een looptijd van 30 jaar met 360 maandelijkse aflossingen. De overeenkomst bevatte vooraf door Banco Ceiss vastgestelde algemene voorwaarden.

2.- De rentevoet van de lening bedroeg 3,350 % op jaarbasis voor het eerste jaar. Na afloop van het eerste jaar was een variabele rentevoet van toepassing, die [Or. 3] 0,52 % hoger was dan het Euribor-tarief over één jaar. De overeenkomst bevatte echter een beding volgens hetwelk de rentevoet van de lening nooit lager kon zijn dan 3 % op jaarbasis („bodemrentebeding”). Toen het Euribor-tarief in het jaar 2009 aanzienlijk daalde, kon de rentevoet door dat beding niet onder 3 % op jaarbasis dalen.

3.- In januari 2016 heeft de consument een vordering tegen de bank ingesteld tot nietigverklaring van het „bodemrentebeding” op grond dat het oneerlijk was door gebrek aan transparantie, aangezien de bank haar niet naar behoren in kennis had gesteld van het bestaan van een dergelijk beding en van de gevolgen ervan voor de financiële voorwaarden van de overeenkomst.

4.- Naast nietigverklaring van het „bodemrentebeding” vorderde de consument ook teruggaaf door de bank van alle door toepassing van voornoemd beding onverschuldigd betaalde bedragen. Voor het geval dat geen volledige terugbetaling werd gelast, vorderde zij subsidiair dat de bank haar de vanaf 9 mei 2013 onverschuldigd betaalde bedragen terugbetaalde.

5.- Op 4 maart 2016 heeft Banco Ceiss de vordering betwist op grond dat het „bodemrentebeding” niet oneerlijk was, aangezien zij de consument in kennis had gesteld van de opname ervan in de overeenkomst.

6.- Op 6 juni 2016 heeft de rechter in eerste aanleg uitspraak gedaan. Hij oordeelde dat het „bodemrentebeding” oneerlijk was wegens gebrek aan transparantie. Hij veroordeelde Banco Ceiss echter alleen tot terugbetaling aan de consument van de op grond van voornoemd beding onverschuldigd betaalde bedragen vanaf 9 mei 2013, vermeerderd met rente, overeenkomstig de rechtspraak die voortvloeit uit arrest 241/2013 van de eerste kamer van de Tribunal Supremo van 9 mei 2013. Hij verwees Banco Ceiss ook in de kosten.

7.- Op 14 juli 2016 heeft Banco Ceiss hoger beroep ingesteld tegen het vonnis in eerste aanleg. In dat beroep heeft zij het vonnis aangevochten voor zover zij daarbij werd verwezen in de kosten, op grond dat de vordering niet volledig maar slechts gedeeltelijk gegrond was verklaard. Op 20 juli 2016 heeft de consument verzocht om verwerping van het hoger beroep. **[Or. 4]**

8.- Voordat de Audiencia Provincial uitspraak deed over het hoger beroep, heeft het Hof op 21 december 2016 arrest gewezen in de gevoegde zaken C-154/15, C-307/15 en C-308/15 (ECLI:EU:C:2016:980). In het dictum van dat arrest heeft het Hof geoordeeld dat artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG in de weg staat aan nationale rechtspraak volgens welke de terugbetalingsplicht die voortvloeit uit het in rechte vastgestelde oneerlijke karakter van een beding in de tijd wordt beperkt tot enkel de bedragen die zijn betaald na de uitspraak van de beslissing waarbij het oneerlijke karakter van dat beding in rechte is vastgesteld. De nationale rechtspraak waarnaar het Hof verwijst, is die welke voortvloeit uit arrest 241/2013 van de eerste kamer van de Tribunal Supremo van 9 mei 2013.

9.- De Audiencia Provincial heeft op 13 januari 2017 uitspraak gedaan over het hoger beroep. De Audiencia Provincial heeft het hoger beroep toegewezen op grond dat de vordering slechts gedeeltelijk gegrond was verklaard, en heeft de verwijzing in de kosten van Banco Ceiss door de rechter in eerste aanleg herroepen.

10.- In zijn arrest heeft de Audiencia Provincial nergens verwezen naar het arrest van het Hof van 21 december 2016 noch de uitspraak van de rechter in eerste aanleg over de uit de nietigheid van het oneerlijke „bodemrentebeding” voortvloeiende terugbetalingsplicht gewijzigd, aangezien dat niet het voorwerp was van het hoger beroep.

11.- De consument heeft bij de verwijzende rechter cassatieberoep ingesteld tegen het arrest van de Audiencia Provincial. De consument stelt dat de rechter in tweede aanleg de met het arrest van het Hof van 21 december 2016 gevestigde rechtspraak niet heeft toegepast en niet ambtshalve heeft gelast dat de op grond van het „bodemrentebeding” betaalde bedragen volledig worden terugbetaald. Daardoor is het bestreden arrest in strijd met onder andere artikel 1303 van de

Código Civil (Spaans burgerlijk wetboek) (dat de uit de nietigheid van verplichtingen en overeenkomsten voortvloeiende terugbetalingsplicht regelt), gelezen in samenhang met artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG, dat bepaalt dat oneerlijke bedingen de consument niet binden. **[Or. 5]**

12.- De bank heeft zich verzet tegen het cassatieberoep. Zij stelt dat de vordering van de consument in strijd is met het beginsel van samenhang, omdat de consument geen beroep heeft ingesteld tegen het vonnis in eerste aanleg om de beperking in de tijd van de uit de nietigheid van het beding voortvloeiende betalingsplicht aan te vechten. Om die reden kon de Audiencia Provincial naar aanleiding van de oneerlijkverklaring van het beding geen volledige terugbetaling gelasten.

TEN TWEEDE.- *Unierecht*

1.- De Unierechtelijke bepaling over de uitlegging waarvan twijfels zijn gerezen met betrekking tot de gevolgen van de oneerlijkverklaring van het „bodemrentebeding” is artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, dat het volgende bepaalt:

„De lidstaten bepalen dat oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument onder de in het nationale recht geldende voorwaarden de consument niet binden en dat de overeenkomst voor de partijen bindend blijft indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan.”

2.- In het dictum van zijn arrest van 21 december 2016, gevoegde zaken C-154/15, C-307/15 en C-308/15 (ECLI:EU:C:2016:980), oordeelt het Hof:

„Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen nationale rechtspraak volgens welke de terugbetalingsplicht die voortvloeit uit het in rechte vastgestelde oneerlijke karakter, in de zin van artikel 3, lid 1, van die richtlijn, van een beding in een overeenkomst tussen een consument en een verkoper, in de tijd wordt beperkt tot enkel de bedragen die na de uitspraak van de beslissing waarbij in rechte het oneerlijke karakter ervan is vastgesteld, met toepassing van dat beding onverschuldigd zijn betaald.”

TEN DERDE.- *Nationaal rechtskader van het hoofdgeding*

1.- Artikel 1303 van de Código Civil stelt de uit de nietigverklaring van een verbintenis voortvloeiende terugbetalingsplicht vast: **[Or. 6]**

„Wanneer een verbintenis nietig is verklaard, zijn de partijen bij de overeenkomst verplicht tot wederzijdse teruggave van de zaken waarop de overeenkomst betrekking had, alsmede van de door deze zaken voortgebrachte vruchten en van

de prijs vermeerderd met rente, behalve in de gevallen als bedoeld in de hiernavolgende artikelen.”

2.- In zijn arrest 241/2013 van 9 mei 2013 (ECLI:ES:TS:2013:1916) heeft de Tribunal Supremo de „bodemrentebedingen” die de in een collectieve vordering verwerende banken hadden opgenomen in de algemene voorwaarden van bepaalde consumentenovereenkomsten nietig verklaard wegens gebrek aan transparantie, maar de uit deze nietigverklaring voortvloeiende terugbetalingsplicht beperkt in de tijd, waarbij de betalingen die vóór de publicatiedatum van het arrest waren gedaan buiten beschouwing werden gelaten. Deze rechtspraak is overgenomen in meerdere latere arresten.

3.- In zijn arrest van 21 december 2016 heeft het Hof geoordeeld dat de beperking in de tijd van de in die rechtspraak vastgestelde terugbetalingsplicht in strijd is met artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13. De eerste kamer van de Tribunal Supremo heeft vanaf zijn arrest 123/2014 van 24 februari 2017 zijn rechtspraak aangepast aan die welke voortvloeit uit het arrest van het Hof.

4.- Toen het Hof voornoemd arrest wees, waren er bij de Spaanse rechters tienduizenden gedingen betreffende de nietigheid van oneerlijke bedingen in behandeling – sommige nog in eerste aanleg; andere al in tweede aanleg of cassatie. De meeste daarvan draaiden om „bodemrentebedingen”. In veel van deze gedingen hadden de consumenten primair of subsidiair gevorderd dat de terugbetaling van het onverschuldigd betaalde beperkt bleef tot de betalingen die na 9 mei 2013 waren gedaan. Zij vorderden dit overeenkomstig de uit arrest 241/2013 van de eerste kamer van de Tribunal Supremo van 9 mei 2013 voortvloeiende rechtspraak, aangezien destijds het Hof zijn arrest van 21 december 2016 nog niet had gegeven.

5.- Dit geldt ook voor de vordering in het onderhavige geval, waarbij de consument heeft verzocht om in de tijd beperkte terugbetaling als subsidiair verzoek op de volledige terugbetaling. De consument heeft geen hoger beroep aangetekend tegen het vonnis in eerste aanleg, waarbij haar hoofdvordering was afgewezen en enkel haar subsidiaire [Or. 7] vordering was toegewezen, op een moment waarop het Hof zijn arrest van 21 december 2016 nog niet had gegeven en het vonnis in overeenstemming was met de nationale rechtspraak. Alleen de verwerende bank heeft hoger beroep ingesteld, tot herroeping van haar verwijzing in de kosten.

6.- In andere gevallen hadden consumenten volledige terugbetaling van het onverschuldigd betaalde gevorderd, maar geen hoger beroep ingesteld tegen het vonnis dat het beding wel nietig verklaarde maar de terugbetaling in de tijd beperkte tot de op grond van het beding betaalde bedragen, gelet op de uit arrest 241/2013 van de eerste kamer van de Tribunal Supremo van 9 mei 2013 voortvloeiende rechtspraak, volgens welke enkel terugbetaling kon worden verkregen van de na die datum betaalde bedragen, met als gevolg dat alleen de verwerende bank beroep instelde.

7.- In geschillen waarin deze omstandigheden zich hebben voorgedaan, is vaak de vraag gerezen of de consumenten hun vordering kunnen aanpassen aan het arrest van het Hof van 21 december 2016, en de volledige terugbetaling van het onverschuldigd betaalde kunnen verlangen nadat zij hun vordering al hebben ingesteld of al akkoord zijn gegaan met het vonnis in eerste aanleg tot beperking van de uit het „bodemrentebeding” voortvloeiende terugbetalingsplicht.

8.- Ook is de vraag gerezen of een rechter die na het arrest van het Hof van 21 december 2016 uitspraak heeft gedaan op het hoger beroep, overeenkomstig de uit dat arrest van het Hof voortvloeiende rechtspraak de volledige terugbetaling van de onverschuldigd betaalde bedragen moet gelasten – ook ambtshalve – ook al heeft de consument geen beroep ingesteld tegen het vonnis tot beperking in de tijd van de uit de oneerlijkverklaring voortvloeiende betalingsplicht omdat het Hof voornoemd arrest nog niet had gewezen, en heeft alleen de financiële instelling beroep ingesteld.

9.- Op de Spaanse burgerrechtelijke procedure zijn de beginselen van lijdelijkheid, verval van proceshandelingen, verbod op mutatio libelli of omzetting van een vordering, samenhang en – wat betreft beroepen en in nauw verband met het beginsel van samenhang – het beginsel van verbod op reformatio in peius van toepassing.

10.- Artikel 216 van de Ley de Enjuiciamiento Civil (Spaanse wet op de burgerlijke rechtsvordering) bepaalt: **[Or. 8]**

„Beschikkingsbeginsel.

„De civiele rechter beslist over de zaak op grond van de feiten, bewijzen en conclusies die de partijen hebben aangevoerd, met uitzondering van de bijzondere gevallen waarin de wet anders bepaalt.”

11.- Artikel 218, lid 1, van de Ley de Enjuiciamiento Civil bepaalt:

„Volledigheid en samenhang van vonnissen. Motivering.

„1. Vonnissen moeten duidelijk en eenduidig zijn en samenhangen met de vorderingen en de overige conclusies die de partijen in de loop van het geding naar voren hebben gebracht. Zij bevatten de verklaringen waartoe deze vorderingen en conclusies nopen, stellen de gedaagde in het gelijk of in het ongelijk en beslechten alle aan de orde gestelde geschilpunten.

[[OMISSIS]] De rechter beslist, zonder af te wijken van de grondslag van de eis door uit te gaan van andere feitelijke of juridische argumenten dan die welke de partijen naar voren hebben willen brengen, volgens de op de zaak toepasselijke regels, ook al hebben de partijen in het geding deze niet juist vermeld of aangevoerd.”

12.- Artikel 465, lid 5, van de Ley de Enjuiciamiento Civil bepaalt wat de regeling van het hoger beroep betreft:

„In de beschikking die of het arrest dat in hoger beroep wordt gewezen, wordt uitsluitend uitspraak gedaan over de punten en kwesties die aan de orde worden gesteld in het verzoekschrift in hoger beroep en eventueel in de memorie van antwoord of de memorie van antwoord in incidenteel appel, als bedoeld in artikel 461. De beslissing mag de appellant slechts tot nadeel strekken voor zover dat nadeel het gevolg is van het feit dat het incidenteel appel, dat is ingesteld door de partij die aanvankelijk de geïntimeerde was, wordt toegewezen.”

13.- Artikel 412, lid 1, van de Ley de Enjuiciamiento Civil bepaalt:

„Nadat het voorwerp van het geding is bepaald in de vordering en het verweer, en in voorkomend geval de reconventionele vordering, kan het door de partijen niet meer worden gewijzigd.”

14.- De Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje) heeft vastgesteld dat sommige van deze beginselen, zoals dat van het verbod op reformatio in peius en bepaalde aspecten van dat van samenhang, grondwettelijk verankerd zijn in het recht op een doeltreffende voorziening in rechte als neergelegd in artikel 24 van de Spaanse grondwet (dat functioneel gelijkwaardig is aan artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie). Als de rechterlijke instanties de door verzoekster aangevochten beslissing ambtshalve ten nadele van laatstgenoemde zouden kunnen wijzigen, zou dit een disincatieve inhoud voor het uitoefenen van het recht op de wettelijk [Or. 9] voorziene rechtsmiddelen, wat onverenigbaar is met de effectieve rechterlijke bescherming die de rechterlijke instanties moeten bieden.

15.- Op grond van deze procedurele beginselen heeft de Audiencia Provincial uitsluitend uitspraak gedaan over de door Banco Ceiss in haar hoger beroep aan de orde gestelde vraag. Hoewel een uitdrukkelijke motivering dienaangaande ontbreekt, is het duidelijk dat de Audiencia Provincial de financiële instelling niet heeft veroordeeld tot volledige terugbetaling van de door toepassing van het „bodemrentebeding” onverschuldigd betaalde bedragen, omdat de consument geen hoger beroep heeft ingesteld tegen het vonnis in eerste aanleg, waarbij alleen de terugbetaling van de na 9 mei 2013 betaalde bedragen werd gelast.

16.- Met haar cassatieberoep komt de consument op tegen deze beslissing op grond dat de Audiencia Provincial na de publicatie van het arrest van het Hof van 21 december 2016 de hieruit voortvloeiende rechtspraak moest toepassen en de terugbetaling van alle op grond van het „bodemrentebeding” betaalde bedragen, dus ook die van vóór 9 mei 2013, ambtshalve moest gelasten.

17.- In het onderhavige geval is er, net zoals in vele andere gevallen die nog in behandeling zijn bij de Spaanse rechters, spanning tussen enerzijds het beginsel dat oneerlijke „bodemrentebedingen” de consument niet binden, volgens hetwelk de terugbetaling van onverschuldigd betaalde bedragen niet in de tijd mag worden

beperkt, en anderzijds de procedurele beginselen van lijdelijkheid, verval, samenhang en verbod op reformatio in peius.

TEN VIERDE.- *Uitleggingstwijfels die aan de eerste prejudiciële vraag ten grondslag liggen*

1.- De Tribunal Supremo stelt het Hof deze prejudiciële vraag wegens twijfels over de verenigbaarheid van de in de artikelen 216, 218, lid 1, en 465, lid 5, van de Ley de Enjuiciamiento Civil neergelegde beginselen van lijdelijkheid, samenhang en verbod op reformatio in peius met artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13.

2.- Het Hof heeft vastgesteld dat aan dit verbod op reformatio in peius het beginsel van eerbiediging van het recht van verweer, het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel ten grondslag liggen (arrest van 25 november 2008, zaak C-455/06, punt 47, ECLI:EU:C:2008:650). **[Or. 10]**

3.- Het Hof heeft ook erkend dat de bescherming van de consument niet absoluut is en dat het in overeenstemming met het beginsel van institutionele en procedurele autonomie van de lidstaten een aangelegenheid van de interne rechtsorde van elke lidstaat is om de procedureregels vast te stellen voor de beroepen die dienen ter bescherming van de rechten die worden ontleend aan het recht van de Unie. Deze autonomie mag echter geen belemmeringen scheppen die afdoen aan de doeltreffendheid van het Unierecht. Vorderingen op grond van in het Unierecht neergelegde rechten mogen ook geen minder gunstige behandeling krijgen dan vergelijkbare vorderingen op basis van nationaal recht.

4.- Op het gebied van oneerlijke bedingen heeft het Hof in zijn arrest van 21 december 2016 (gevoegde zaken C-154/15, C-307/15 en C-308/15) verklaard dat bepaalde beperkingen op de doeltreffendheid van het beginsel dat oneerlijke bedingen de consument niet binden, redelijk zijn, zoals die welke voortvloeien uit het gezag van gewijsde (punt 68 van het arrest) of de vaststelling van redelijke beroepstermijnen (punt 69 van het arrest).

5.- In recente arresten heeft het Hof herinnerd aan de betekenis die het beginsel van gezag van gewijsde zowel binnen de rechtsorde van de Unie als binnen de nationale rechtsorden heeft. Om zowel de stabiliteit van het recht en van de rechtsbetrekkingen als een goede rechtsbedeling te garanderen, is het immers van belang dat rechterlijke beslissingen die definitief zijn geworden nadat de beschikbare beroepsmogelijkheden zijn uitgeput of nadat de beroepstermijnen zijn verstreken, niet meer opnieuw aan de orde kunnen worden gesteld (arrest van 24 oktober 2018, zaak C-234/17, ECLI:EU:C:2018:853). Derhalve gebiedt het Unierecht een nationale rechter niet om nationale procedureregels die een rechterlijke beslissing gezag van gewijsde verlenen buiten toepassing te laten, ook al zou daardoor een nationale situatie die onverenigbaar is met dat recht kunnen worden hersteld (arrest van 29 juli 2019, zaak C-620/17, ECLI:EU:C:2019:630).

6.- In de Spaanse rechtsorde kan met een hoger beroep worden opgekomen tegen de afzonderlijke onderdelen van het dictum van het vonnis (artikel [Or. 11] 458, lid 2, van de Ley de Enjuiciamiento Civil). Indien geen van de partijen opkomt tegen een bepaald onderdeel van het dictum, kan de rechter in hoger beroep dat onderdeel niet buiten toepassing laten of wijzigen. Deze regel vertoont een zekere samenhang met het gezag van gewijsde wat betreft de grond en het doeleinde ervan.

7.- Bij deze spanning tussen enerzijds de procedurele beginselen die zijn gebaseerd op het vereiste van rechtszekerheid, goede rechtsbedeling en eerbiediging van een procedure met de nodige waarborgen, in samenhang met het recht op een effectieve rechterlijke bescherming, en anderzijds het beginsel van doeltreffendheid van het Unierecht, rijzen twijfels over de beperkingen die de procedurele regels waarin de beginselen van lijdelijkheid, samenhang en verbod op reformatio in peius zijn neergelegd, inhouden voor de doeltreffendheid van het beginsel dat oneerlijke bedingen de consument niet binden. Overeenkomstig het arrest van het Hof van 21 december 2016 verzet dit laatste beginsel zich weliswaar tegen het stellen van beperkingen in de tijd aan de volledige terugbetaling van de door de consument op grond van een oneerlijk beding onverschuldigd betaalde bedragen, maar is dit beginsel niet absoluut en kent het beperkingen die samenhangen met het beginsel van goede rechtsbedeling, zoals die van het gezag van gewijsde of de vaststelling van redelijke beroepstermijnen.

8.- Wat betreft het beroep in het kader waarvan de prejudiciële vraag wordt gesteld, bestaan er concrete twijfels of de rechter die kennisneemt van een beroep dat na de uitspraak van het arrest van het Hof van 21 december 2016 uitsluitend door de verwerende bank is ingesteld, de volledige terugbetaling moet gelasten van de op grond van het oneerlijke beding betaalde bedragen, wanneer de consument geen beroep heeft ingesteld tegen het vonnis, waardoor verzoekster in een nadeliger situatie wordt geplaatst.

DICTUM

[Or. 12] **DE KAMER BESLIST:** Gelet op het voorgaande beslist de eerste kamer voor civiele zaken van de Tribunal Supremo van Spanje het Hof te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Staat artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG in de weg aan de toepassing van de procedurele beginselen van lijdelijkheid, samenhang en verbod op reformatio in peius, op grond waarvan de rechter die kennisneemt van het door de bank ingestelde hoger beroep tegen een vonnis dat de terugbetaling in de tijd beperkt van bedragen die door de consument onverschuldigd zijn voldaan op grond van een nietig verklaard ‚bodemrentebeding’, geen volledige terugbetaling van voornoemde bedragen kan gelasten en daardoor de verzoekende partij in een nadeliger situatie plaatst, omdat zij die beperking niet heeft aangevochten?”

[OMISSIS]

[OMISSIS][Slotformules en ondertekening]

WERKDOCUMENT